

NYE GODE ÅR

DET NORSKE ARBEIDERPARTIS ARBEIDSPROGRAM FOR STORTINGSPERIODEN 1962-65

En politikk for 1960-åra

Under det videre byggende arbeid på alle felter i samfunnslivet vil Det norske Arbeiderparti i de nærmeste åra legge særlig vekt på disse oppgavene:

1. Fortsatt planmessig utbygging av landet for å sikre full sysselsetting, økonomisk vekst og rettferdig fordeling.
2. En sterk utbygging av undervisning og forskning.
3. Økt innsats for å bygge ut veier og andre samferdselsmidler.
4. Planmessig arbeid for å sette i gang ny virksomhet i de økonomisk svake områder i landet.
5. Nye tiltak for å styrke de eldres økonomi og trivsel.
6. En vesentlig økt innsats for å gi bistand til utviklingslandene, så deres folk kan reise seg fra sult og nød til trygge levekår.

Vi har nå gått inn i et tiår med nye forventninger, nye muligheter og nye oppgaver. Den planmessige utbygging av landet vårt gjennom mange år har gitt oss et langt sterkere grunnlag enn før for det videre arbeidet. De store resultater som er nådd på mange feltet, gjør oss i åra som kommer i stand til å sette økt kraft inn på arbeidsområder som er særlig viktige og til å ta opp nye oppgaver.

Bak oss ligger en tid med en eventyrlig utvikling. Eldre mennesker husker et land med fattigdom og nød, med utrygghet og rettløshet for store grupper av folket. Unge mennesker som var nektet arbeid og livsmuligheter, dro i hundretusener over havet til en fremmed verden. Deler av jorden var ennå ikke utforsket, og omverdenen besto av fjerne og fremmede land.

Vår generasjon har vært vitne til en hard kamp for å få endret samfunnets organisasjon, slik at stadig bedre tekniske hjelpemidler kunne brukes til å sikre trygghet og gode kår for hele folket. Denne kampen har arbeiderbevegelsen ført, ofte mot bitter motstand fra dem som holdt på gamle klasseskiller og privilegier. Vi har opplevd at det går an å bringe et samfunn fram fra slit og fattigdom til relativ velstand. Den tekniske revolusjon har gjort verden mindre. Gjennom ord og bilder lever vi daglig med i det som skjer over hele verden. Hurtige fly krysser verdenshav og kontinenter på noen timer. Mennesker og varer er i stadig bevegelse på kryss og tvers kloden rundt. Og utforskningen av verdensrommet ved hjelp av raketter og kunstige satellitter er begynt.

Foran oss ligger en tid da dagens unge slekt kan stille det som en nær oppgave å virkeliggjøre det samfunn jevne mennesker har drømt om i århundrer: et samfunn med frihet, rettferd og velstand.

Store nye energikilder blir tatt i bruk. Atomenergien vil i stigende grad kunne brukes i fredelig produksjon. Moderne maskiner fritar menneskene for det harde slitet. Flere og flere områder av produksjonen kan etter hvert automatiseres. Vi får i våre hender midler til en stadig økt produksjon, med stadig mindre fysisk slit og stadig mer fritid. Nye og større markeder vil gi bedre grunnlag for å nytte moderne og rasjonelle produksjonsmetoder.

Det nye tiåret gir store muligheter for å føre utviklingen videre mot et samfunn formet etter den demokratiske sosialismens idéer, slik de er utformet i Arbeiderpartiets grunnsyn og retningslinjer.

Vi vil bygge samfunnet på solidaritet mellom frie og likeverdige mennesker. Demokratiet må vernes og utvikles videre også i det økonomiske liv. Hovedlinjene for samfunnsutviklingen må fastlegges av folkevalgte organer og under fritt offentlig ordskippe.

De veldige produksjonskrefter som utvikles stiller stadig sterkere krav om plan og effektiv ledelse av den økonomiske utviklingen. Alle produksjonsmidler og økonomiske tilganger må forvaltes til fordel for hele samfunnet. Lønnstakerne må få økt innflytelse i bedriftene. Arbeiderpartiet ser det som et mål at kvinner og menn får samme lønn for likeverdig arbeid. I takt med utviklingen i de nordiske land og i Vest-Europa må vi ta sikte på etter hvert å nå fram til 40 timers arbeidsuke.

For å sikre trygghet og trivsel i det moderne samfunn må fellesoppgavene bli løst tilfredsstillende. En tilstrekkelig andel av den økte produksjon må bli brukt til å løse slike felles oppgaver.

Målet må være å forme et nytt samfunn slik at alle får like muligheter til fri livsutfoldelse i samsvar med egne evner og interesser.

I pakt med sine tradisjoner vil Arbeiderpartiet søke å samle de store folkegrupper i bygd og by til et positivt samarbeid om de kommende oppgaver. Den moderne utviklingen fører samlet til sterk økonomisk vekst, men den kan for enkelte grupper og distrikter føre til betydelige overgangsvansker og usikkerhet. Slike forhold kan gi grunnlag for splid mellom grupper og landsdeler. Vi vil styrke et aktivt samarbeid mellom arbeidere og funksjonærer, bønder og fiskere og alle som vil være med å samordne sine interesser og i fellesskap gå inn for å løse de aktuelle samfunnsoppgaver. Det er bare ved en slik felles innsats vi kan fremme en samlet vekst som gir midlene til å imøtekomme den enkelte gruppes spesielle krav.

Vekst og velstand kan bare fremmes i fredstid. Vi må i de internasjonale organisasjoner arbeide aktivt for å medvirke til å trygge verdens fred og vår nasjonale sikkerhet.

Et nytt økonomisk system

Det norske Arbeiderparti har disse økonomiske hovedmål:

Full sysselsetting.
Sterk økonomisk vekst.
Rettferdig fordeling av velstanden.

En gang syntes dette å være fjerne mål, men for Arbeiderpartiet har de vært et forpliktende program. Gradvis har arbeiderbevegelsen gjennomført en politisk omlegning som er så vidtgående at den har endret vårt økonomiske system.

Men slike oppgaver kan ikke løses en gang for alle. Faren for produksjonsnedgang og alvorlig arbeidsløshet melder seg stadig på ny. Sterke krefter i vårt samfunn går inn for en politikk som vil føre til skjevare inntektsfordeling. Bare en aktiv politikk kan hindre slike tilbakeslag og føre utviklingen videre.

Verdensøkonomien er i støpeskjeen. Det gjelder at vi både kan mestre omstillingsproblemene og nytte de muligheter som åpner seg. Vår politikk må bli enda mer aktiv, og vi trenger enda bedre virkemidler.

En samlet plan.

Våre økonomiske og sosiale hovedspørsmål blir ikke løst gjennom kreftenes frie spill. Planøkonomi blir stadig mer nødvendig i det moderne samfunn.

Arbeiderpartiet vil at samfunnsutviklingen skal styres etter en samlet plan. Vi må foreta en realistisk analyse av våre økonomiske muligheter. Vi kan ikke få alt på en gang, men må til enhver tid velge ut de oppgaver som bør komme i første rekke.

Planøkonomi forutsetter at samfunnet bruker de virkemidler som trenges for å gjennomføre planene. Hvilke virkemidler som bør anvendes, er avhengig av situasjonen. Arbeiderpartiet legger stor vekt på å utvikle smidige og effektive virkemidler. Samfunnet skal ha et tilstrekkelig herredømme over utviklingen. Både offentlig og privat økonomisk virksomhet må ledes som ledd i en folkestyrt samfunnshusholdning. Vi skal ha en demokratisk planøkonomi.

Arbeiderpartiet vil følge disse retningslinjene:

Vår økonomiske politikk skal bygge på samarbeid mellom staten, kommunene, næringslivet, kooperasjonen og fagbevegelsen. Dette samarbeidet må ta sikte på å vareta samfunnets interesser og samtidig legge til rette forholdene for en sterk økonomisk vekst.

Den offentlige næringsvirksomheten skal bygges ut i de tilfelle der den høver best.

Forretningsbankene, sparebankene og alle andre kredittinstitusjoner skal drive sin virksomhet etter de retningslinjer Stortinget og Regjeringen trekker opp.

Samordningen av penge- og kredittpolitikken føres videre på grunnlag av den rammeavtalen som er inngått mellom Regjeringen og kredittinstitusjonene. Utredning av spørsmålet om en tidsmessig lovregulering av penge- og kredittpolitikken.

Statsbankenes virksomhet skal bygges videre ut. Spørsmålet om å opprette en Statens forretningsbank, som kan yte driftskreditter, tas opp til utredning.

Private konkurransereguleringer skal holdes under effektiv kontroll.

Full sysselsetting

Arbeiderpartiet setter full sysselsetting som den fremste oppgave - viktigere enn

noen annen.

Oppgaven er langt mer omfattende enn å trygge de arbeidsplasser som vi har. Store ungdomskull vil melde seg i åra framover. Samtidig er arbeidslivet i stadig bevegelse, fordi teknikken endrer seg. Produksjon blir foreldet og avvirket, men til gjengjeld oppstår ny produksjon og nye bedrifter. Hvert år skifter mange mennesker arbeid, og det er nødvendig om vi skal holde full sysselsetting.

Det blir en veldig oppgave å sørge for opplæring og utdanning av ungdommen, for omskoling og etterutdanning av voksne og for flere rasjonelle arbeidsplasser. Oppgaven kan løses gjennom en politikk som skaper sterk økonomisk vekst. De store ungdomskullene vil bli en verdifull tilvekst til landets produksjonsevne.

Sterk økonomisk vekst

Arbeiderpartiet vil holde et høyt investeringsnivå. Dette vil i det lange løp gi de beste vilkår for en stigende levestandard. Store investeringer i industri, kraftutbygging, jordbruk og skogbruk, fiske og andre næringer skal gi oss en økende strøm av varer. Samtidig vil Arbeiderpartiet at staten og kommunene skal foreta store investeringer for å skape et rikere og bedre samfunn og for å fremme den alminnelige trivsel.

Med stigende levestandard blir det mer og mer behov for varer og tjenester som bare samfunnet kan skaffe. Bedre skoler, høyere boligstandard, god helsepleie og moderne veier blir etter hvert viktigere enn å kjøpe flere og flere forbruksvarer. Arbeiderpartiet går derfor inn for en sterk utbygging av den offentlige virksomhet som dekker felles behov.

Samfunnet står foran meget store oppgaver. Arbeiderpartiet vil føre en ansvarlig skattepolitikk som gjør det mulig å løse disse oppgavene.

Det samlede system av skatter, avgifter og premier sammen med trygder, stønader og prissubsidier må bli utformet slik at vi får en sosialt rettferdig inntektsfordeling.

Arbeidet føres videre for forenkling av skattesystemet og effektivisering av kontrollen.

Arbeiderpartiet vil gjennomføre skattelettelser for dem som har de laveste inntekter, for enslige forsørgere og for barnerike familier med små inntekter, og for folk i kommuner med de dårligste reduksjonstabeller. De kommunale reduksjonstabeller bedres og forenkles.

Konjunktorene skal kontrolleres

Arbeiderpartiet vil føre en aktiv konjunkturpolitikk. Norge bør støtte alle tiltak som kan styrke det mellomfolkkelige samarbeid, og som kan bidra til mer plan og jevnere vekst i verdensøkonomien.

Dette er en langsiktig oppgave. Inntil videre må vi være beredt til å møte betydelige svingninger i konjunktorene og til å endre vår økonomiske politikk etter som situasjonen skifter.

Samfunnet må sørge for at det finnes en samlet etterspørsel av riktig omfang. Dersom det viser seg tegn til slappere etterspørsel og til arbeidsløshet, må økonomien øyeblikkelig stimuleres. Men oppstår det press i økonomien, skal vi gå til økonomisk tilstramning. Både budsjettpolitikken og kredittpolitikken bør være elastisk.

En viktig oppgave er å bevare Norges konkurranseevne på verdensmarkedet.

Jevn sysselsetting året rundt.

Arbeiderpartiet vil at samfunnet skal gå til en forsterket innsats for å jevne ut sesongsvingningene og for å bekjempe vinterledigheten. Først og fremst må vi rundt omkring i distriktene bygge ut industri og annen virksomhet som gir sysselsetting året rundt.

Samtidig må vi organisere hele arbeidslivet for å oppnå tilstrekkelig sesongutjevning. Arbeiderpartiet vil gå inn for:

En sterkere sesongutjevning i det kommunale og private arbeidsliv, bl. a. ved at staten setter sysselsettingsvilkår ved utdeling av lån og tilskudd, og gjennom regulering av byggevirksomheten.

Omfattende offentlige vinterarbeider som ledd i statens ordinære arbeidsvirksomhet. Når det er nødvendig, må staten og kommunene også sette i gang ekstraordinære arbeider om vinteren.

Utbyggingen av arbeidsformidlingen slik at den mer aktivt kan bidra til å løse problemene på arbeidsmarkedet.

Særlige undervisnings- og opplæringstiltak i vintermånedene.

Aktiv arbeidsformidling.

Samfunnet skal hjelpe alle som ønsker det med å finne høvelig arbeid. Samfunnet skal også hjelpe distrikter og bedrifter med å finne de arbeidere og funksjonærer som trenges. Arbeidsformidlingen må bli mer aktiv enn i dag og løse oppgavene i landsmålestokk.

Arbeiderpartiet vil legge særlig vekt på disse tiltakene:

Hurtig utbygging av en statlig arbeidsformidling.

Ordningen med reise- og flyttehjelp utvides.

Særlige boligtiltak i strøk med mangel på arbeidshjelp.

Større kursvirksomhet for folk som ønsker videreopplæring eller omskoling.

Yrkesveiledningen bygges ut.

Rask utbygging i distriktene.

Mange distrikter har hatt vanskelig for å følge med i den alminnelige velstandsutvikling. Arbeiderpartiet ser her en hovedoppgave for norsk politikk.

Det er fortsatt nødvendig med store inntekts- og kapitaloverføringer fra mer velstående til svake distrikter. Dette må ordnes ved skatteutjevning, ved bevilgninger over statsbudsjettet og gjennom statsbankene.

Men hovedmidlet til å oppnå en varig løsning ligger i en aktiv politikk for å reise ny virksomhet og skape flere rasjonelle arbeidsplasser. Vi trenger en storstilt utbygging av industrisentra og bedrifter som kan skape grunnlag for en bred utvikling av næringslivet i distriktene. Denne utbyggingen skal gjennomføres dels ved offentlige tiltak og dels ved å medvirke til å få i gang private tiltak.

Statsbankene og de private kredittinstitusjoner må medvirke til å finansiere

distriktsutbyggingen. Det nye Distriktenes Utbyggingsfond skal utvikles som et aktivt organ. Områdeplanleggingen må styrkes og samordnes med den veiledningstjeneste som skal bygges ut i distriktene. I kontakt med Utbyggingsfondet bør disse kontorer sammen med fylkenes arbeids- og tiltaksnemnder bli effektive organer for løsningen av praktiske utbyggingsoppgaver.

Jevn velstand.

Økonomiske klasseskiller svekker demokratiet. Samfunnsøkonomien bør organiseres ut fra hensynet til de felles interesser og for å dekke de virkelige behov hos hele folket. Hos oss er det gjennomført en utjevning i levestandard mer vidtgående enn i nesten noe annet land.

Lønns- og inntektssystemet skal i rimelig utstrekning belønne god innsats og oppfordre ungdommen til å skaffe seg en god utdanning. Men alle skal ha den samme sjanse. Inntekts- og formuesforhold må ikke tjene til å bevare gamle klasseskiller eller gi grunnlag for nye klassedannelser. Ut fra disse prinsippene vil Arbeiderpartiet at den økonomiske utjevning mellom distrikter, næringsgrener og samfunnsgrupper skal føres videre.

Arbeiderpartiet vil fortsatt bruke de offentlige budsjettens utgifter og inntekter for å oppnå økonomisk utjevning.

Den veldige vekst i nasjonalformuen som har foregått etter krigen, er et resultat av hele folkets arbeid, og det er en svakhet ved vårt samfunn at denne formuesøkningen ikke er blitt rimelig fordelt. Arbeiderpartiet vil få denne saken utredet for å klarlegge både den faktiske utvikling og hvilke tiltak som bør gjennomføres.

Industrielt demokrati.

Vår tids utvikling fører med seg en omfattende kapitalkonsentrasjon i store bedrifter og finansinstitusjoner. Dette gir en stor makt til dem som forvalter denne kapitalen. Det voksende antall arbeidere og funksjonærer har liten direkte innflytelse på denne forvaltningen.

Produksjonsmidlene må nyttes til fordel for hele folket. Samfunnet må ha rett og plikt til å gripe inn hvis produksjonsverdier vanskjøttes eller hvis økonomisk makt blir misbrukt.

Demokratiske prinsipper må gjøres gjeldende også i det økonomiske liv. Ledelsen må gi alle ansatte tilstrekkelig orientering om bedriftens oppgaver og funksjon i samfunnet.

Det må klarlegges hvordan vi hensiktsmessig kan organisere videregående bedriftsøkonomisk utdanning av ansatte som kan ta på seg ledende tillitsverv. Skoler som utdanner folk til høyere stillinger må gi forsvarlig undervisning i arbeidslivets problemer.

Gjennom planmessig skolering må forutsetninger skapes for å gjennomføre det industrielle demokrati.

Bransjerådene må styrkes og aktiviseres. I den enkelte bedrift må effektiv ledelse kombineres med demokratisk samarbeid mellom alle som arbeider i bedriften. Produksjonsutvalgene må bli mer effektive.

I de offentlige etater og bedrifter må det gis muligheter for videre utbygging og effektivisering av samarbeidsutvalgene.

God skoleutdanning for alle

Utbygging av undervisning og forskning vil bli en hovedoppgave i 1960-åra. Omformingen av samfunnet under arbeiderbevegelsens ledelse er kommet så langt at stadig flere kan skaffe seg en god utdanning. Den veldige søkning til skolene nå er en seier for Arbeiderpartiets politikk.

Arbeiderpartiet vil styrke den grunnleggende obligatoriske skolegangen og skape rike muligheter for videregående utdanning. Den nye 9-årige skolen skal bygges ut for å gi all ungdom god almenutdanning og grunnlag for videreutdanning.

Arbeiderpartiet vil bygge ut yrkes- og fagskoler, folkehøgskoler og gymnas til et omfattende system av sidestilte høyere skoler. Utover den 9-årige skolen som også skal kunne gi et 10. frivillig år, skal ungdommen kunne skaffe seg videregående utdanning etter evner og interesser.

Det skal gjennomføres et stort program for nyreising av yrkes- og fagskoler. Gode muligheter for gymnasutdanning skal bygges ut i hele landet. Skoleforholdene må legges slik til rette at også de som er hemmet av særlige vansker skal få muligheter til utfoldelse og utdanning.

Lærerutdanningen skal styrkes, og lærerskolene skal bygges ut etter en samlet plan.

Skolen skal være med å gi den enkelte innhold i livet. Både gjennom arbeidsform og undervisningsstoff skal skolen oppdra til demokrati og hjelpe den enkelte elev til å vurdere og handle selvstendig, til å utvikle allsidige interesser og kjenne seg solidarisk med andre mennesker - også utenfor vårt eget land. All ungdom som søker videre utdanning skal få almenutdannende fag ved siden av den teoretiske og praktiske spesialisering. I alle skoleslag må elevene få innføring i samfunnsfag, kunst og litteratur og også få bedre opplæring i å bruke sitt morsmål skriftlig og muntlig.

Skolen må ta seg av hver enkelt elev og hjelpe dem ut fra deres egne forutsetninger. På ungdomsskoletrinnet skal elevene kunne velge mellom flere linjer eller fag. Skolen skal gi råd og orientere om mulighetene.

Samfunnet må ha ansvaret for utdanningsarbeidet. Det norske Arbeiderparti vil bygge på systemet med kommunale, fylkeskommunale og statlige skoler. Alle skal ha muligheter til god utdanning uten hensyn til foreldrenes økonomi eller hvor de bor i landet. Derfor vil Arbeiderpartiet at skolereisingen i bygdene skal føres videre med stor kraft, og at statens stipendordning og Statens Lånekasse for studerende ungdom skal bygges ut. Skolepengene må falle bort, og det må gjennomføres et omfattende program for studentboliger og elevheimer. Spørsmålet om en bedre ordning for utgivelse av lærebøker på begge målfører utredes.

Det må fra statens side treffes tiltak for at også økonomisk svake kommuner kan gjennomføre utbygging av skolen.

Universitet og høyskoler.

Det trengs rask utbygging ved våre høyeste undervisningsinstitusjoner for å kunne skaffe studieplasser for de store årskull som skal ha sin utdanning i 1960-åra. Samtidig fører utviklingen med seg en rask øking i etterspørselen etter fagfolk med den høyeste spesialutdanning.

Det er i gang en storstilt utbygging ved universitetene i Oslo og Bergen, ved Norges tekniske Høgskole i Trondheim og ved Norges Landbrukshøgskole på Ås. Også ved våre øvrige høyskoler skjer det en meget sterk utvidelse. I den kommende fireårsperioden vil tallet på undervisningsplasser bli sterkt økt. Staben av forskere og lærere må utvides i raskt tempo, og det må settes inn store investeringer i bygg og utstyr.

Utbyggingen av våre vitenskapelige institusjoner må ta hensyn både til undervisning og forskning. Våre institusjoner kan imidlertid ikke spesialisere seg på alle områder om nivået skal kunne holdes. Det er nødvendig med arbeidsdeling over landegrensene. Arbeiderpartiet vil legge særlig vekt på et planmessig samarbeid i Norden, men vil også at det skal utvikles hensiktsmessig vitenskapelig samarbeid med andre land.

Kunst og almen opplysning

Stat og kommune må legge forholdene til rette for et rikt miljø og skape gode vilkår for den almene opplysningsvirksomhet.

Kringkasting og fjernsyn skal drives ubundet av innflytelse utenfra gjennom reklame eller privatøkonomiske interesser. For Kringkastingen må det skapes gode lytterforhold overalt, og fjernsynet må i perioden føres fram til alle landsdeler.

Det offentlige må medvirke til å gi kunstnere de best mulige utdanningsmuligheter. Litteratur og høyverdig kunst i sine mange former må kunne bli alles eie.

Det skal legges vekt på kunsten i skolen og på å stimulere amatørkunst i sang- og musikklag, i amatørteatret og i kunstbetont hobbyvirksomhet.

Voksenopplæring og studiearbeid

Mange mennesker vil ha behov for ny kunnskap etter skolegangen. I alle grener av yrkeslivet må vilkårene legges til rette for etterutdanning, og den enkelte må ha høve til å utvide sine almenkunnskaper. Kommune og stat må sørge for at det blir høve til å ta opplæring om kveldene og støtte effektivt det studiearbeidet opplysningsorganisasjonene driver. Bibliotekene må utvikles videre, og det må gis offentlig tilskott til konsulenter for studieorganisasjonene og for musikk og amatørkunst, slik at voksenopplæringen både i kommuner og i opplysningsorganisasjonene stilles på linje med skoleverket.

I en bred utadvendt virksomhet må universiteter og høyskoler gjøre dem som ønsker det delaktig i forskningens resultater. Forskning, utdanning og folkeopplysning må gå hånd i hånd.

Utbygging av samferdselsnettet

En stadig større del av landets ressurser er blitt brukt til utbyggingen av samferdselsnett. Denne utviklingen skal fortsette i åra framover.

I den kommende stortingsperiode vil et meget stort antall familier for første gang bli eiere av bil. Den raske veksten i biltrafikken vil kreve en særlig stor innsats i veibyggingen. Landsdelene må knyttes sammen med moderne stamveier med tilstrekkelig kapasitet og kvalitet. Innførselsveiene til de større trafikksentra og viktige forbindelsesveier med utlandet må bygges ut for den sterkt økende trafikk. De veiløse strøk må få tidsmessige veier som knyttes til riksnett. De veldige behov som foreligger og de store investeringer som blir satt inn, gjør det enda mer påkrevd enn før at det blir skaffet et solid grunnlag for prioriteringen og at det blir lagt stor vekt på planlegging og rasjonell veibygging.

Store investeringer trengs til jernbanenes moderniserings- og rasjonaliseringsplan. Utbyggingen av Oslo Sentralstasjon må komme i gang. Takstsystemet må tilpasses den konkurranse jernbanene nå har. Driften må legges om og transportene fra dør til dør utvikles videre. Statsbanenes organisasjon og dens forhold til myndighetene må tas opp til ny vurdering.

Troms og Finnmark må sikres helårs flyforbindelse. Norge må fortsatt gå aktivt inn i den internasjonale lufttrafikk med SAS-samarbeidet som grunnlag.

Det må holdes et høyt tempo i utbyggingen av telekommunikasjonene. Utbyggingen av riksnett og automatiseringen av telefonforbindelsen mellom distriktene må gis høy prioritet.

Det må legges den største vekt på planlegging og økonomiske vurderinger i samferdselspolitikken. Takstpolitikken må bli et viktig ledd i samordningen av transportmidlene og søkes utformet slik at den fremmer en rasjonell fordeling av trafikken på de ulike transportmidler.

Organer for transportforskning og for praktiske transportundersøkelser må bygges ut. Organer for effektiv planlegging sentralt og i distriktene må styrkes.

Kommunikasjonsplaner for de enkelte landsdeler må bli et viktig ledd i en planmessig samferdselspolitikk. I kyststrøkene med deres særlig kompliserte transportforhold, må det legges spesielt stor vekt på en samlet vurdering av transportavviklingen for å finne fram til tjenlige og økonomisk forsvarlige forbindelser.

I de tynt befolkede strøk må samfunnet gi tilskott til samferdselsmidlene for å opprettholde rutegående kommunikasjoner. Tilskottene bør mest mulig søkes konsentrert til de strøk hvor dette er nødvendig og må etter hvert søkes utformet slik at de oppmuntrer til rasjonell og økonomisk transportavvikling.

Trygghet og trivsel i alderdommen

Arbeiderpartiet ser det som den store sosiale oppgaven i 1960-åra å sikre trygghet og trivsel for de eldre.

Alderstrygden ble gjennomført som en økonomisk hjelp for å hindre direkte nød.

Etter hvert er alderstrygden blitt utbygd, slik at den nå gir et eksistensgrunnlag.

Alderstrygdens satser må heves i takt med den alminnelige inntektsutviklingen, slik at de eldre får sin del av velstandsøkningen.

Den økonomiske veksten gjør det nå mulig å sette opp et nytt mål: Å utvikle et pensjonssystem som er slik at alle kan se sin alderdom imøte uten økonomiske bekymringer. Fellesordningen for tariffestet pensjon (FTP) som er avtalt mellom Landsorganisasjonen og Norsk Arbeidsgiverforening er et viktig steg mot dette målet. Det er naturlig at andre store yrkesgrupper søker å løse pensjonsproblemet gjennom sine organisasjoner. Staten må samarbeide aktivt med organisasjonene om dette. I visse tilfelle kan det bli nødvendig å gjennomføre ordninger ved lov, blant annet for å løse finansieringen. Da det tar lang tid å bygge pensjonsordninger ut til fulle ytelser, er det viktig å få dem satt i verk så snart råd er. Når pensjonsordningene er ferdig utbygd, må de omfatte hele folket.

En må ta sikte på spesielle overgangstiltak som bedrer levestandarden for dem som på grunn av sin alder ikke kan komme inn under pensjonsordninger og som ikke har inntekter utover alderstrygdens satser.

Under boligplanleggingen må det bli tatt spesielt hensyn til at boligforholdene spiller en avgjørende rolle for de eldres trivsel. Økingen av de eldre årsklassene må føre til en raskere utbygging av aldersboliger.

Det må settes i verk nye tiltak med sikte på å lette mulighetene for at de gamle kan fortsette å bo i sitt eget hjem. Tallet på pleiehjemsplasser må økes.

Nye sosiale oppgaver

Vitenskapen har åpnet nye muligheter og skapt håp for tusener som før var i situasjoner som syntes håpløse. Forskningsarbeidet i helse- og sosialsektoren må styrkes for at vi skal kunne nytte disse mulighetene og innfri forventningene.

De som har fått en uheldig start og de som er kommet i vanskelige livssituasjoner, må få den nødvendige hjelp for at de så langt som mulig kan få utdanning, arbeid og muligheter for normalt familieliv. Arbeiderpartiet vil gå sterkt inn for å bygge ut de institusjonene som gir sosial og medisinsk behandling.

Det høye tempoet i utbyggingen av sykehus må holdes oppe. Ved sentralsykehusene må det opprettes avdelinger som gir hjelp i de sosiale vanskene som knytter seg til sykdommen.

Folketannrøkten bygges ut så raskt som mulig. De fylkene som har de dårligste mulighetene for tannbehandling, skal ha høyeste prioritet.

Den psykiatriske omsorg bygges ut i samsvar med de retningslinjene som Regjeringen og Stortinget har trukket opp. Arbeiderpartiet vil gå inn for høyere tempo i utbyggingen av åndssvake-omsorgen og legge stor vekt på de mulighetene som er til stede for å bedre de åndssvakes situasjon ved pedagogisk og annen behandling.

Det må skje en rask utbygging av institusjoner som gjør det mulig å bruke moderne behandlingsmetoder for barn med atferdsvansker. Barnevernsarbeidet styrkes.

Behandlingsmulighetene i alkoholistsorgen og ettervernet bygges videre ut. Opplysningsarbeidet for edruehet føres videre på bredt grunnlag i samarbeid med interesserte organisasjoner.

Det norske Arbeiderparti vil gå inn for å opprette sentrale helsestasjoner, drevet av de offentlige myndighetene, i alle fylker.

Lokale helsestasjoner bygges ut og effektiviseres, slik at de kan dekke behovet for svangerskapskontroll og for helsekontroll av barn, gi råd og rettleiing om fødselskontroll og veiledning i hjemmene etter fødselen. Den ikke-medisinske familierådgivningen bygges ut lokalt.

De sosiale trygdene er et vesentlig ledd i det moderne samfunnet. Trygdenes finansiering må fortsatt skje gjennom medlemspremie, arbeidsgiverpremie og tilskott fra stat og kommune. I kommende stortingsperiode bør det for medlemspremien bli en sterkere gradering i satsene for de laveste inntekter sammenliknet med satsene for høye inntekter.

Det norske Arbeiderparti vil arbeide for lønn under sykdom også for de lønnstakerne i fast arbeid som nå ikke har det.

Familien og heimen

Familier med barn må få en rimelig del av velstandsøkningen. Våre skattetabeller har en familievennlig karakter, og barnetrygd og husleierabatt er gjennomført for å hjelpe de barnerike familiene. Vi vil gå inn for å bygge ut de støtteordningene vi nå har og ta sikte på å finne fram til nye tiltak.

Familier med barn bør få en større del av boligstøtten, slik at de kan få gode boligforhold i den tida barna vokser opp.

Husmorvikar-ordningen, hjemmesykepleien og andre former for arbeidshjelp i hjemmene må bygges ut. De bør ikke bare gi hjelp i nødssituasjoner. Husmødre med små barn må ha høve til ferie og fritid og få muligheter til å ta del i samfunnslivet uten for sterk belastning på familiens økonomi.

Ved en offentlig utredning søkes klarlagt hva som kan gjøres for ordnet ferie og fritid til de gruppene som ikke har det. Dette gjelder særlig husmødrene og de som arbeider i jordbruk og fiske.

Det må legges stor vekt på å få bygd ut barnehager og daghjem. På alle større steder bør det være en eller flere førskoleklasser eller barnehageklasser for at hjem som har behov for det, kan få pedagogisk, mentalhygienisk eller praktisk hjelp for barn nær opp til skolealderen.

Arbeiderpartiet vil fortsatt arbeide for å skape gode boligforhold over hele landet. Boligreisningen bør skje i former som sikrer at hver enkelt kan eie sitt eget hjem.

I kommende periode skal boligbyggingen bli gradvis økt med sikte på å møte den økende etterspørselen utover i 1960-åra.

Utviklingen av en høyere boligstandard må fortsette. Det må bygges flere moderne leiligheter for enslige.

Ved planleggingen av nye boligstrøk må det gis plass for butikker og andre serviceinnretninger og til nødvendige friarealer, lekeplasser, garasjer og parkeringsplasser, idrettsplasser og samfunnshus.

Den økende konsentrasjon av bosettingen gjør det mer nødvendig enn før å utarbeide planer som kan sikre en harmonisk og rasjonell oppbygging av de nye boligområdene.

Forholdene må legges til rette for sanering i gamle bystrøk og tettbebyggelser.

Fritid, friluftsliv og idrett

En av de store rikdomskilder vi har i Norge er adgangen til naturen og til et rikt og allsidig friluftsliv. Arbeiderpartiet mener at det er en viktig samfunnsoppgave å trygge adgangen til fri ferdsel i skog og mark og å legge forholdene til rette slik at flest mulig kan få andel i landets naturherligheter.

I åra framover må vi regne med en veldig øking i utfarten til friluftsområdene. Rommeligere økonomiske forhold og mer fritid vil gjøre det mulig for nye ti-tusener å søke ut fra byer og tettgrender til sjø, skog og fjell. Turister fra andre land vil også komme til Norge i stadig større antall.

Dette stiller samfunnet overfor større oppgaver enn tidligere både når det gjelder å bevare naturområdene og å sikre friluftslivet. Stat og kommuner må kjenne et sterkere ansvar for at ferie og fritid kan bli nyttet til å gi sunnhet og hvile. Friluftsloven må brukes til i tide å sikre tilstrekkelige områder i nærheten av befolkningssentrene. Større områder må fredes som naturparker. Når friluftsarealer legges ut til alment bruk, må enkelte områder fredes for motorisert trafikk. For den stadig økende biltrafikk må det skaffes gode parkeringsmuligheter, rasteplasser og rimelige overnattingssteder, og samfunnet må samtidig sikre seg mot at bilalderens anlegg ødelegger naturen. Campingplasser må bygges og underlegges nødvendig tilsyn. Mulighetene for jakt og sportsfiske bedres ved at samfunnet i samarbeid med interesserte organisasjoner overtar eller leier områder og jakt- og fiskerettigheter, slik at disse naturherligheter kommer alle til gode. I slike områder må det åpnes mulighet for regulert hyttebygging. Det må arbeides systematisk for å øke fiskebestanden i elver og vann. Småbåthavner må bygges i takt med det stigende behovet. Reisingen av turisthytter og enkle overnattingssteder må støttes.

Arbeiderpartiet vil at stat og kommuner skal være med å legge til rette et kulturmiljø som kan gi muligheter for en verdifull utnytting av den økende fritiden. Bygging av samfunnshus er et riktig ledd i dette arbeidet. En samordnet utbygging og bruk av samfunnshus, bibliotek, skoler og idrettsanlegg vil gi muligheter for et mer allsidig forenings- og kulturliv. Det må bygges tidsmessige og vakre alkoholfrie restauranter, både i byer og tettgrender og på utfartssteder.

Idrettsanleggene skal være åpne for alle, og de må bygges slik at idretten kan samordnes med annet kultur- og ungdomsarbeid. Flest mulig må få adgang til å dyrke idrett og helsesport, og det må legges vekt på instruksjon i alle idrettsgrener. I alle skoler bør det gis plass for teoretisk og praktisk opplæring i fysisk trening, og svømming bør innføres som obligatorisk fag. Bedriftsidretten må støttes.

Staten og kommunene

Det gamle skillet mellom by og land forsvinner mer og mer. Fellesinteressene trer etter hvert klarere fram. Nye former for samarbeid om løsningen av fellesoppgavene må

etableres i pakt med denne utviklingen. En slik ny samarbeidsform er byenes deltakelse i fylkeskommunene. Arbeidet med en felles lovgivning for by- og landkommuner må føres videre.

I løpet av inneværende kommunevalgperiode søkes den nye kommuneinndelingen brakt til en avslutning etter de prinsipielle retningslinjene som er trukket opp.

Under arbeidet med den nye kommuneinndelingen må det bli lagt vekt på at den enkelte kommune får et så stort folketall at kommunen får et allsidig næringsliv, kan bygge ut en tilstrekkelig differensiert 9-årig enhetsskole og kan opprettholde en effektiv administrasjon.

De kommunene som har et for svakt inntektsgrunnlag, må få tilskott for å opprettholde og bygge ut en tilfredsstillende standard. Tilskottordningene bør søkes gjennomført på en slik måte at den enkelte kommunes økonomiske ansvar ikke blir svekket.

Fordelingen av utgiftene og funksjonene mellom staten og kommunene må være gjenstand for en fordomsfri vurdering med sikte på en rasjonell ordning og for å sikre en rettferdig skattelegging.

Ligningsvesenet bør overtas av staten.

Nye perspektiver for norsk industri

Det økonomiske samarbeidet over landegrensene åpner nye perspektiver for norsk industri. Arbeiderpartiet vil fremme en rask industriell vekst for å nytte disse store muligheter.

Vi må systematisk nytte våre naturlige ressurser for å hevde oss i den skarpe internasjonale konkurranse. Økt foredling av råstoffene i havet og skogen må fremmes gjennom utvikling av fiskeforedlingsindustrien og treforedlingsindustrien. Forholdene må legges til rette for økt produksjon av kraftkrevende produkter der verdensforbruket kan ventes å stige sterkt. Ekspansjonen i tungindustrien må fortsette. Skipsbygningsindustrien må styrkes. Gjennom en hurtig utnyttning av våre store jernmalressurser må vi trygge vårt råstoffgrunnlag for en fortsatt sterk øking i produksjonen av jern og stål.

Endringene i forbruket vil stille norsk industri overfor nye oppgaver på områder som krever en høy teknisk og faglig standard.

Verkstedindustrien og den elektrotekniske industri må komme sterkere med i ekspansjonen for å møte den sterkt stigende etterspørsel etter kapitalutstyr og varige forbrugsgoder. Det vil også bli nødvendig med større bredde i disse industrigrener. Den industrielle forskning må styrkes for at norsk industri skal kunne fylle de stadig strengere krav til kvalitetsproduksjon for de store markeder.

Alle muligheter for å gjøre Norge delaktig i den sterke veksten av petrokjemisk industri med olje som råstoffgrunnlag vil bli undersøkt.

Et økt tempo i kraftutbyggingen og industrireisingen gjør det nødvendig å trekke utenlandsk kapital til landet gjennom låneopptak og direkte utenlandsk investering. Denne kapitaltilførsel må ha en form som fullt ut varetar våre nasjonale interesser.

Norges deltakelse i Frihandelsforbundet vil stille en rekke bedrifter, særlig i

hjemmeindustrien, overfor betydelige tilpasningsproblemer både på hjemmemarkedet og ved omstilling til eksport. Arbeiderpartiet vil medvirke til å løse disse problemer gjennom samarbeid mellom Staten og private finansieringsinstitusjoner og ved styrking av de offentlige finansierings- og eksportkreditorganer.

Ny industri må reises i de økonomisk svake distrikter. Forholdene vil bli lagt til rette for de lokale initiativ, og nye industriltak ved knoppskyting fra bestående industri må stimuleres gjennom samarbeid mellom myndighetene og industrien. Foruten nødvendige grunnlagsinvesteringer vil vi gå aktivt inn for å reise nye statsbedrifter der dette er en naturlig løsning. Hvis den private industri ikke viser det nødvendige initiativ for å løse distriktsproblemene, vil kravet om direkte statlige tiltak bli tilsvarende sterkere.

Gjennom planlegging av nye kraftprosjekter må vi ta sikte på å komme på forskudd, slik at tilstrekkelig kraft sikres også i dårlige vannår. Som ledd i en rasjonell energipolitikk må utbyggingen av stamlinjer og overføringslinjer mellom landsdelene gjennomføres i et hurtig tempo. De midler som blir frigjort når elektrifiseringen av de mørke distrikter i de nærmeste år er gjennomført, må settes inn på dette området. Kraftutveksling med andre land bør gjennomføres for å sikre en effektiv utnytting av energiproduksjonen.

På atomenergiens område har Norge et godt utgangspunkt i det forskermiljø som er bygd opp. Vårt land må sikres den vitenskapelige og tekniske standard i atomforskningen som er nødvendig for å kunne følge med i utviklingen og tilpasse nye resultater til norske forhold.

Sjøfart og handel

Vår handelsflåte er en viktig valutatjenende næring. Det er dyktige og velutdannede mannskaper som er vårt lands største aktivum i internasjonal skipsfart.

Sjømannsopplæringen må derfor bli sterkere utbygd, og det vil bli lagt særlig vekt på å få til en tilfredsstillende rekruttering og utdanning av førstereisgutter.

Sjømennenes økonomiske og sosiale kår må trygges. De må unnvære en rekke av de goder og fordeler som folk som bor i land har. Det er derfor nødvendig å utvide og styrke det velferdsarbeid som drives ombord og i havnene. Forholdene må legges til rette slik at sjøfolk får større muligheter for å holde kontakt med sin familie.

Den offentlige skipskontroll må bygges ut videre, slik at sjømennenes liv og helse er tilfredsstillende trygget.

For skip som bygges i utlandet, bør rederiene som hittil ta opp lån ute for delvis å finansiere nybyggingskontraktene.

De nye stormarkedene i Europa, den høyere levestandarden i vårt eget land og de endringene i forbruket som finner sted, vil få betydning for utviklingen i norsk handel.

Arbeidet med å modernisere og effektivisere den innenlandske omsetning må stimuleres, slik at kostnadene kan holdes nede og servicen bli tilfredsstillende.

Funksjonærenes yrkesutdanning må styrkes, og deres arbeidsvilkår trygges.

Forbrukerkooperasjonen må bli støttet i sitt arbeid som forbrukernes fremste organisasjon. Forbrukerrådet må sikres grunnlag for å gi konkrete opplysninger om

vareundersøkelser.

Jorda og skogen

*Jorda skal på trygge vilkår
tilhøre de arbeidende jordbrukere.*

Arbeiderpartiet vil fortsette den ekspansive jordbrukspolitikken som gjennom en lang periode har bedret levekårene for jordbrukets folk. Målsettingen om størst mulig sjølforsyning, slik den ble formet ut i 1955, er nådd.

Samlet har vi et overskott av varer fra husdyrproduksjonen. Produksjonen av frukt, bær og grønnsaker er økt mye og gir en bedre behovsdekning. Dyrkingen av fôrkorn er økt, mens matkornproduksjonen er gått ned. Det må være en oppgave for jordbruket å gå inn for økt matkornproduksjon.

Målsettingen nå må være å opparbeide en produksjonsevne som gjør næringen konkurransedyktig med heimenæringene og med jordbruket i andre land. Et bruk som gir rasjonell helårsbeskjeftigelse for en familie skal gi en inntekt som kan måle seg med inntektsnivået i andre næringer.

De resultater som hittil er nådd ved prøvebrukene viser at dette er mulig og at jordbruket i Norge har store unyttede muligheter. For å nå målsettingen bør disse retningslinjene følges:

Bruk som er for små, må få høve til å utvide sitt jordbruksareal ved tillegg av jord, ved nydyrking, ved frivillig sammenslåing av bruk, og ved dyrking av større arealer som på samvirkebasis kan nyttes til fôravl og beite.

Både for jordbruk og skogbruk må det gis høy prioritet til forskning, forsøksvirksomhet, fagopplæring, opplysnings- og rettleiingstjeneste. Resultatene av forskning og forsøk bør så raskt som mulig, og i en populær form, komme fram til produsentene. Arbeidet ved jordstyrekontorene effektiviseres.

Arbeidet med jordregistret og høvelig kartverk må påskyndes.

Statsbankene, herunder Driftskredittkassen for jordbruket, må dekke et rimelig behov for realkreditt og driftskreditt i jordbruket.

Støtten til jordbruket må gis både til investeringsformål og som direkte produksjonsfremmende tiltak. Der naturforholdene bare gir muligheter for ensidig jordbruksproduksjon, må det ved utformingen av støttetiltakene tas særlig hensyn til dette.

Jordbruket må ta opp og gjennomføre en større foredling av jordbruksvarene. Salgsorganisasjonene bør bygges bedre ut for omsetningen innenlands og utenlands.

Bygdeproblemene kan ikke løses bare gjennom jordbrukspolitiske tiltak. Skal bygdene kunne opprettholde en nødvendig befolkningstetthet, må de få større bredde i sitt næringsliv.

De tiltak som settes i verk i skogbruket, må ha til formål å utvikle de naturrikdommer vi har. Skogreisningen i kyststrøkene, i Nord-Norge og i fjellbygdene fortsettes, likeså skogreisningen på hagemark og på myr som er skikket for grøfting og myrgjødsling.

Yrkesopplæringen for skogsarbeiderne utvides. Forholdene må legges til rette for

tilstrekkelig rekruttering og stabil sysselsetting.

Skogsarbeidernes bosettingsspørsmål tas opp i samarbeid med staten, skogeierne og de kommunale myndigheter. Det ulykkesforebyggende arbeid og inspeksjon av skoghusværene intensiveres.

I samfunnets interesse bør staten og kommunene erverve, eie og drive skog. Skogadministrasjonen må innskjerpe at all skog drives på en samfunnsmessig forsvarlig måte og at avtaler og bestemmelser om omsetning av skogsvirke kommer inn i rasjonelle former.

I de tilfelle der det etter en samfunnsmessig og driftsmessig vurdering finnes forsvarlig, bør skog legges til jordbruket i medhold av jordloven.

Fortsatt støtte av samvirke og rasjonaliseringstiltak som kan føre til økt produksjon.

Spørsmålet om en langsiktig kredittordning for dyrking av skog utredes og føres om mulig ut i livet i kommende stortingsperiode.

Aktuelle oppgaver i fiskerinæringen

Det norske Arbeiderparti vil gå inn for å styrke fiskeriene, slik at yrkesfiskerne kan få en forsvarlig arbeidsinntekt og sin rimelige del av den alminnelige velstandsøkning.

I samråd med fiskerne må det bli tatt sikte på å bygge ut og modernisere fiskeflåten, slik at den i størst mulig utstrekning tilfredsstiller kravene til helårlig fiske, til effektiv utnytting av fiskeforekomstene langs kysten og til fiske i andre farvann. Utbygging og modernisering av fiskeflåten vil også gi muligheter for å løse råstoffproblemene for foredlingsindustrien. Forsøk med nye fiskemåter og driftsformer må understøttes og bli tatt i bruk i større utstrekning enn hittil.

Industriereisingen i kyststrøkene må fortsette for å utnytte de råstofftilgangene som sjøen gir. Det er en viktig oppgave å legge grunnlaget til rette for en levedyktig foredlingsindustri - med mest mulig kontinuerlig drift og jevn sysselsetting. Rasjonalisering og utbygging av foredlingsindustrien må skje etter en samlet plan. Det bør legges særlig vekt på å få klarlagt behovet for reising av mindre fryserianlegg på steder som ligger nær fiskefeltene, og som har jevn tilgang på kvalitetsfisk.

For fiskere som driver fiske i kombinasjon med andre yrker, er det nødvendig å samordne tiltakene for disse næringene for å sikre en høyere levestandard.

Fiskeribanken må medvirke til å finansiere en modernisering og utvikling av fiskeflåten. I samråd med fiskerne bør bankens utlånsregler bli tatt opp til ny vurdering og tilpasset de vekslende inntektsforholdene i næringen. Det må bli lagt særlig vekt på at driftskredittspørsmålet blir løst på en hensiktsmessig måte.

Det vil bli nødvendig at staten gir effektiv støtte til forsøk på å finne nye fiskefelt og legger til rette finansieringsmulighetene for fartøyer og utstyr i forbindelse med omlegging av driften som følge av sviktende naturgrunnlag i de viktigste kystfiskeriene.

Arbeidet for å beskytte fiskebestanden må effektiviseres.

Gjennom det best mulige samarbeid mellom fiskerorganisasjonene og de enkelte ledd i næringen vil en kunne sikre den mest hensiktsmessige fordelingen av råstoffet og det største økonomiske utbyttet for fiskerne og næringen, sett under ett. Fiskernes salgsorganisasjoner må støttes i arbeidet for å skaffe fiskerne den pris på råfisken som

markedene og avsetningsforholdene ellers betinger.

Det må legges større vekt på foredling av råstoffet til høyverdige produkter og dermed bedre priser.

Bruks- og trålervaktholdet må utbygges slik at det til enhver tid på forsvarlig måte kan vareta fiskernes interesser.

Det norske Arbeiderparti vil støtte samvirketiltak som tar sikte på å oppnå større stabilitet. Det bør legges særlig vekt på tiltak som kan sikre forretningsmessig forsvarlig drift av de enkelte samvirkebedriftene.

De spesielle forholdene i fiskeriene gjør det nødvendig å skape større sosial trygghet for dem som arbeider i denne næringen. Minstelottordningen bør bygges ut på grunnlag av de erfaringene som er vunnet. Vilåårene for pensjonsordningen for fiskere mellom 65 og 70 år vil bli søkt bedret.

Velferdsarbeidet blant fiskerne bør bygges videre ut.

Norge og verden

Verden er i dag blitt en. Vi må i stigende grad ta hensyn til at internasjonal politikk og økonomi virker inn på forholdene i vårt eget land. Samtidig tvinger den tekniske utviklingen fram større produksjonsenheter og større markeder. Behovet for politisk og økonomisk samarbeid over landegrensene vil øke enda sterkere i det tiår som ligger foran oss. Arbeiderpartiet mener at Norge i den utstrekning det er mulig, må støtte en utvikling som fremmer samarbeidet mellom landene, og vi må i vår egen politikk innstille oss på mer og mer å samvirke med andre folk.

En avgjørende forutsetning for en fredelig velstandsutvikling er at de rike og de fattige nasjoner finner fram til et samarbeid som jevner ut den veldige forskjellen i levevilkår. Arbeiderpartiet mener denne oppgaven er like viktig som den kamp arbeiderbevegelsen har ført for å få bort klasses skillet i vårt eget samfunn. Vi må vise vår solidaritet gjennom en innsats som virkelig teller. I samsvar med den Sosialistiske Internasjonales program vil Arbeiderpartiet gå inn for at Norge sammen med andre høyt industrialiserte land etter hvert øker sin hjelp slik at den svarer til en prosent av nasjonalinntekten.

Samtidig må vi i samarbeid med disse land føre en handels- og industripolitikk som setter oss i stand til å kjøpe de råvarer og industrivarer som utviklingslandene produserer. Norge må medvirke til å stabilisere råvareprisene på verdensmarkedet, slik at utviklingslandenes økonomi kan få et sikrere grunnlag.

Et lite land som Norge, som aldri har hatt koloniinteresser, kan trolig lettere vinne den tillit som er nødvendig for et samarbeid med utviklingslandene. Gjennom praktiske tiltak kan vi bygge ut denne tilliten. Norge må gå inn for at den økonomiske og tekniske hjelpen til de nye statene skal gå gjennom De Forente Nasjoner slik at disse landene ikke mot sin vilje blir tvunget inn i en avhengighet av andre makter. Dette vil ikke hindre at Norge i samarbeid med De Forente Nasjoner kan treffe avtaler med enkelte land om særskilte hjelpeprogram. Utviklingslandene må selv ta aktivt del i planleggingen og gjennomføringen av hjelpeprogrammene ut fra sine nasjonale behov.

Arbeiderpartiet mener at Norge må støtte alle folks krav om frihet og nasjonal

uavhengighet. En varig fred kan aldri sikres så lenge folkene lever i ufrihet og under fremmed herredømme. Den sosialistiske arbeiderbevegelsen har en særlig plikt til solidaritet med de undertrykte. Denne plikt hviler på oss med enda større tyngde i en tid da vår egen fred er uløselig knyttet til utviklingen i verden omkring oss.

Norge må støtte De Forente Nasjoners arbeid med å avverge og bilegge internasjonale konflikter. Så langt vi evner må Norge bidra til at FN kan utøve den fredsstiftende virksomhet som organisasjonens pakt forutsetter. Vi må skritt for skritt søke å gjennomføre en internasjonal rettsorden, bygd på FN's prinsipper. Norge må delta aktivt i det praktiske arbeid i FN's særorganisasjoner for å sikre menneskerettighetene for alle.

Arbeiderpartiet mener at samarbeidet med landene i Vest-Europa og Nord-Amerika fortsatt skal være grunnlaget for vår sikkerhetspolitikk. Forsvaret av vår frihet og uavhengighet må derfor trygges gjennom et aktivt samarbeid med andre land som har sluttet seg til Atlanterhavspakten. Målet for den felles forsvarspolitik i Atlanterhavspakten er å hindre krig og å få internasjonale konfliktspørsmål løst gjennom forhandlinger.

Norge må ta sin del av de plikter som følger med samarbeidet innen Atlanterhavspakten. Bare gjennom fellesforsvaret er det mulig å reise et tidsmessig forsvar uten å overanstrenge vårt land økonomisk, fordi byrdene blir fordelt mellom landene etter den enkeltes evne, og fordi vi gjennom et samarbeid med store industriland kan tilpasse forsvaret til den tekniske utvikling. Arbeiderpartiet går inn for at det solidariske samhold mellom medlemmene i Atlanterhavspakten blir styrket gjennom utvidet rådslagning om politiske og økonomiske spørsmål.

En varig trygging av freden oppnår en først gjennom en avtalt og kontrollert nedrustning som omfatter alle våpen. Arbeiderpartiet vil aktivt arbeide for at det innenfor De Forente Nasjoners ramme sluttet avtaler om nedrustningstiltak som vil redusere alle lands militære styrker og bringe de kjernefysiske våpen under internasjonal kontroll med sikte på at de snarest mulig avskaffes for godt. Inntil dette kan skje, er det av den største betydning at kjernefysiske våpen ikke spres, og at tallet på atommakter begrenses mest mulig, slik at kontrollproblemene ikke ytterligere vanskeliggjøres. For om mulig å unngå en øking av tallet på atommakter er det videre særlig viktig at stormaktene hurtigst mulig blir enige om å stanse prøvene med kjernefysiske våpen for godt under betryggende internasjonal kontroll.

Norge avgjør gjennom sine konstitusjonelle organer hvilke tiltak som til enhver tid er nødvendige for å ta vare på landets sikkerhet og uavhengighet. Arbeiderpartiet holder fast ved at atomvåpen ikke skal plasseres på norsk område. Dette standpunkt gjør det nødvendig å legge større vekt på et effektivt beredskap av konvensjonelle styrker.

I 1960-åra går vi inn i stormarkedenes tid. Norge har sluttet seg til Det Europeiske Frihandelsforbundet, og Arbeiderpartiet mener at Norge bør arbeide for å styrke Frihandelsforbundet med sikte på et stormarked som omfatter hele Vest-Europa, hvor også land i andre verdensdeler kan bli med. Særlig viktig blir det i de kommende år å bygge opp en effektiv økonomisk samarbeidsorganisasjon for Vest-Europa og Nord-Amerika, for å føre videre virksomheten til Den Europeiske Samarbeidsorganisasjonen.

Norge må fortsatt ta aktiv del i det mellomfolkelige arbeid for å lette handelen og skipsfarten mellom landene. Samtidig må Norge støtte tiltak som kan bidra til at det blir mer plan i verdenshusholdningen og skape en mer rasjonell arbeidsdeling mellom

landene.

Arbeiderpartiet vil legge særlig vekt på å fortsette og utvide det nære samarbeidet med våre nordiske granneland. På mange felter av samfunnslivet kan våre land støtte og utfylle hverandre. Vi må ta sikte på å få dette samarbeidet inn i fastere former. Sammen kan de nordiske land bedre utnytte sine ressurser og med større styrke løse sine aktuelle oppgaver. Sammen kan de nordiske land også hevde felles syn og interesser i internasjonale organer og organisasjoner og gjøre en felles innsats for fred og internasjonalt samarbeid.